

MUHANDISLIK

& IQTISODIYOT

№4

ijtimoiy-iqtisodiy, innovatsion texnik,
fan va ta'limga oid ilmiy-amaliy jurnal

2026 APREL

Milliy nashrlar

OAK: <https://oak.uz/pages/4802>

05.00.00 - Texnika fanlari
08.00.00 - Iqtisodiyot fanlar

Google Scholar

OPEN ACCESS

ULRICHSWEB™
GLOBAL SERIALS DIRECTORY

Academic Resource Index
ResearchBib

ISSN INTERNATIONAL STANDARD SERIAL NUMBER INTERNATIONAL CENTRE

CYBERLENINKA

OpenAIRE

ROAD

INDEX COPERNICUS INTERNATIONAL

BASE

Crossref

НАУЧНАЯ ЭЛЕКТРОННАЯ БИБЛИОТЕКА LIBRARY.RU

ISSN: 3060-463X

РЭУ.РФ
РОССИЙСКИЙ ЭКОНОМИЧЕСКИЙ УНИВЕРСИТЕТ
ИМЕНИ Г.В. ПЛЕХАНОВА
ТАШКЕНТСКИЙ ФИЛИАЛ

muhandislik **& iqtisodiyot**

ijtimoiy-iqtisodiy, innovatsion texnik,
fan va ta'limga oid ilmiy-amaliy jurnal

Elektron nashr, 2026-yil, aprel.

Bosh muharrir:

Zokirova Nodira Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori, DSc, professor

Bosh muharrir o'rinbosari:

Shakarov Zafar G'afforovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori, PhD, dotsent

Tahrir hay'ati:

Abduraxmanov Kalendar Xodjayevich, O'z FA akademigi, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Sharipov Kongratbay Avezimbetovich, texnika fanlari doktori, professor

Maxkamov Baxtiyor Shuxratovich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Shaumarov Said Sanatovich, texnika fanlari doktori, professor

Turayev Bahodir Xatamovich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Nasimov Dilmurod Abdulloyevich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Allayeva Gulchexra Jalgasovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Arabov Nurali Uralovich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Maxmudov Odiljon Xolmirzayevich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Xamrayeva Sayyora Nasimovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Bobonazarova Jamila Xolmurodovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Irmatova Aziza Baxromovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Bo'taboyev Mahammadjon To'ychiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Shamshiyeva Nargizaxon Nosirxuja kizi, iqtisodiyot fanlari doktori, professor,

Xolmuxamedov Muhsinjon Murodullayevich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Xodjayeva Nodiraxon Abdurashidovna, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Amanov Otabek Amankulovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent

Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Qurbonov Samandar Pulatovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Zikriyoyev Aziz Sadulloyevich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Tabayev Azamat Zaripbayevich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Sxay Lana Aleksandrovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent

Ismoilova Gulnora Fayzullayevna, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Djumaniyazov Umrbek Ilxamovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Kasimova Nargiza Sabitdjanovna, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Kalanova Moxigul Baxritdinovna, dotsent

Ashurzoda Luiza Muxtarovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Sharipov Sardor Begmaxmat o'g'li, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Tursunov Ulug'bek Sativoldiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent

Bauyetdinov Majit Janizaqovich, Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti dotsenti, PhD

Botirov Bozorbek Musurmon o'g'li, Texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Sultonov Shavkatjon Abdullayevich, Kimyo fanlari doktori, (DSc)

Jo'raeva Malohat Muhammadovna, filologiya fanlari doktori (DSc), professor.

Yusupov Maxamadamin Abduxamidovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi (DSc), professor

Kalonova Moxigul Baxritdinovna, iqtisodiyot fanlari nomzodi (PhD), dotsent

Mirzayev Kulmamat Djanzakovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi (DSc), professor.

Karimova Nilufar Sadirdin qizi, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Norboyev Odil Abrayevich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent

Nasimov Dilmurod Abdulloyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor

Mirzayev Kulmamat Djanzakovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor

Karimova Nilufar Sadirdin qizi, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Pardaev Umidjon Uralovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor

Xolmirzayev Ulug'bek Abdulazizovich, Iqtisodiyot fanlari doktori (DSc)

muhandislik & iqtisodiyot

ijtimoiy-iqtisodiy, innovatsion texnik,
fan va ta'limga oid ilmiy-amaliy jurnal

- 05.01.00 – Axborot texnologiyalari, boshqaruv va kompyuter grafikasi
05.01.01 – Muhandislik geometriyasi va kompyuter grafikasi. Audio va video texnologiyalari
05.01.02 – Tizimli tahlil, boshqaruv va axborotni qayta ishlash
05.01.03 – Informatikaning nazariy asoslari
05.01.04 – Hisoblash mashinalari, majmualari va kompyuter tarmoqlarining matematik va dasturiy ta'minoti
05.01.05 – Axborotlarni himoyalash usullari va tizimlari. Axborot xavfsizligi
05.01.06 – Hisoblash texnikasi va boshqaruv tizimlarining elementlari va qurilmalari
05.01.07 – Matematik modellashtirish
05.01.11 – Raqamli texnologiyalar va sun'iy intellekt
05.02.00 – Mashinasozlik va mashinashunoslik
05.02.08 – Yer usti majmualari va uchish apparatlari
05.03.02 – Metrologiya va metrologiya ta'minoti
05.04.01 – Telekommunikatsiya va kompyuter tizimlari, telekommunikatsiya tarmoqlari va qurilmalari. Axborotlarni taqsimlash
05.05.03 – Yorug'lik texnikasi. Maxsus yoritish texnologiyasi
05.05.05 – Issiqlik texnikasining nazariy asoslari
05.05.06 – Qayta tiklanadigan energiya turlari asosidagi energiya qurilmalari
05.06.01 – To'qimachilik va yengil sanoat ishlab chiqarishlari materialshunosligi
05.08.03 – Temir yo'l transportini ishlatish
05.08.06 – "G'ildirakli va gusenisali mashinalar va ularni ishlatish" (texnika fanlari)
05.09.01 – Qurilish konstruksiyalari, bino va inshootlar
05.09.04 – Suv ta'minoti. Kanalizatsiya. Suv havzalarini muhofazalovchi qurilish tizimlari
10.00.06 – Qiyosiy adabiyotshunoslik, chog'ishtirma tilshunoslik va tarjimashunoslik
10.00.04 – Yevropa, Amerika va Avstraliya xalqlari tili va adabiyoti
08.00.01 – Iqtisodiyot nazariyasi
08.00.02 – Makroiqtisodiyot
08.00.03 – Sanoat iqtisodiyoti
08.00.04 – Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
08.00.05 – Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
08.00.06 – Ekonometrika va statistika
08.00.07 – Moliya, pul muomalasi va kredit
08.00.08 – Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
08.00.09 – Jahon iqtisodiyoti
08.00.10 – Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
08.00.11 – Marketing
08.00.12 – Mintaqaviy iqtisodiyot
08.00.13 – Menejment
08.00.14 – Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
08.00.15 – Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
08.00.16 – Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
08.00.17 – Turizm va mehmonxona faoliyati

Ma'lumot uchun, OAK
Rayosatining 2024-yil 28-avgustdagi 360/5-son qarori bilan "Dissertatsiyalar asosiy ilmiy natijalarini chop etishga tavsiya etilgan milliy ilmiy nashrlar ro'yxati"ga texnika va iqtisodiyot fanlari bo'yicha "Muhandislik va iqtisodiyot" jurnali ro'yxatga kiritilgan.

Muassis: "Tadbirkor va ishbilarmon" MChJ

Hamkorlarimiz:

1. Toshkent shahridagi G.V.Plexanov nomidagi Rossiya iqtisodiyot universiteti
2. Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti
3. Toshkent irrigatsiya va qishloq xo'jaligini mexanizatsiyalash muhandislari instituti" milliy tadqiqot universiteti
4. Islom Karimov nomidagi Toshkent davlat texnika universiteti
5. Muhammad al-Xorazmiy nomidagi Toshkent axborot texnologiyalari universiteti
6. Toshkent davlat transport universiteti
7. Toshkent arxitektura-qurilish universiteti
8. Toshkent kimyo-texnologiya universiteti
9. Jizzax politexnika instituti

MUNDARIJA

STRATEGIC INTEGRATION OF BUSINESS PLANNING AND FORECASTING IN INDUSTRIAL ENTERPRISES.....	11
Sharipov K.A., Ismatullayev T.R.	
ВКЛАД БАНКОВСКОЙ СИСТЕМЫ В СОЦИАЛЬНО-ЭКОНОМИЧЕСКОЕ РАЗВИТИЕ МАХАЛЛЕЙ РЕСПУБЛИКИ КАРАКАЛПАКСТАН: МЕХАНИЗМЫ, ДИНАМИКА И СТРАТЕГИЧЕСКИЕ ОРИЕНТИРЫ	21
Бабаназарова Гульзар Зиуатдиновна	
BUDJET TASHKILOTLARIDA XARAJATLARNI REJALASHTIRISH VA MOLIVAVIY NAZORATNI TASHKIL ETISH.....	27
Karayev Payzillaxon Yusufxonovich	
FERMER XO'JALIKLARINI MOLIVAVIY QO'LLAB-QUVVATLASHDA SUBSIDIYA AMALIYOTINI TAKOMILLASHTIRISH.....	32
Xakimov Zafar Ibragimovich	
IQTISODIY O'SISHGA ERISHISHDA DAVLAT INNOVATSION VA INVESTITSION SIYOSATINING O'RNI	38
Xaydarova Yorqinoy Asqar qizi	
QURILISH SANOATIDA KORXONALARNI MOLIVALASHTIRISHNING NAZARIY KONSEPSIYALARI VA ZAMONAVIY YONDASHUVLARI.....	44
Igitov Jurabek Kuzibekovich	
ОСОБЕННОСТИ ВЫБОРА СТРАТЕГИИ РАЗВИТИЯ ПРЕДПРИЯТИЙ МЕТАЛЛУРГИЧЕСКОГО КОМПЛЕКСА	50
Абдуллаева Матлуба Нематовна, Акбарова Муфаррах Мухитдиновна	
СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ СИСТЕМЫ КОМПЛЕКС-КОНТРОЛЯ В КОМПАНИЯХ С ГОСУДАРСТВЕННЫМ УЧАСТИЕМ В УЗБЕКИСТАНЕ	56
Халтурдиев Айтмурат Маратович	
O'ZBEKISTONDA RAQAMLI IQTISODIYOTNING ICHKI BELGILARI	64
Saatova Lolaxon Ergashevna	
INNOVATSION YONDASHUVLAR ASOSIDA OZIQ-OVQAT KORXONALARIDA RAQOBATBARDOSHLIKNI OSHIRISH MEKANIZMLARI	71
Pulatov Abdullo	
MAJBURIY IJRO ETISH CHORALARINI TAKOMILLASHTIRISH: MILLIY VA XORIJIY TAJRIBA.....	76
Axmedov Zafarjon Zokirjon	
МОДЕЛЬ ИНТЕГРИРОВАННОЙ СИСТЕМЫ ESG-ТРАНСФОРМАЦИИ И ЭКОНОМИЧЕСКИЕ МЕХАНИЗМЫ ЕЁ РЕАЛИЗАЦИИ НА ПРЕДПРИЯТИИ ПО ПРОИЗВОДСТВУ ПОЛИМЕРНОЙ УПАКОВКИ	80
Ташпулатов Дильмурад Рустамович	
KORPORATIV KORXONALARDA KAPITALNI BUDJETLASHTIRISH JARAYONINI TAKOMILLASHTIRISH YO'LLARI.....	85
Latipova Shaxnoza Maxmudovna	
INNOVATSION MENEJMENTDA KOMMUNIKATSIYA VA TASHKILY MOSLASHUVCHANLIKNING ROLI: O'ZBEKISTON SHAROITI MISOLIDA	92
Atamatov Abdualil Salomovich	
QAYTA TIKLANUVCHI ENERGIYA MANBALARINING AHAMIYATI VA UNING SALOHİYATINI BELGILOVCHI OMILLAR	97
Qodirov Baxodir Tursunovich, To'rayev Qaxramon Zokirjonovich	

NAMANGAN VILOYATIDA AYOLLAR TADBIRKORLIK FAOLIYATINI RIVOJLANTIRISHDA TADBIRKORLIK MUHITINI BAHOLASH	103
Raximova Moxigul Isroiljonovna	
O'ZBEKISTON IQTISODIYOTIGA TO'G'RIDAN-TO'G'RI XORIJIY INVESTITSİYALARNI JALB ETISH BILAN BOG'LIQ MUAMMOLAR VA ULARNI BARTARAF ETISH YO'LLARI	107
Davitova Shaxzoda Doniyor qizi	
ANALYSIS OF THE FORMATION OF MARKET DEMAND AND THE ESTABLISHMENT OF EQUILIBRIUM IN A MARKET ECONOMY	112
Kamilova Nargiza	
BO'LAJAK FIZIKA O'QITUVCHILARINI NANOTEXNOLOGIYA SOHASIDAGI BILIMLARNI TAQDIM ETISHGA VA O'QITISHGA TAYYORLASH METODIKASI	115
Sottarov Abdulvali Umirqulovich	
INTEGRATING AI INTO STRATEGIC MANAGEMENT IN HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS	120
Uktamova Durdona Bakhtiyor qizi, Sultonali Umaraliyevich Mekhmonov	
BARQAROR RIVOJLANISH SHAROITIDA IJTIMOIIY HISOBOTLAR VA ULARNING AHAMIYATI	130
Sayfullayev Mexroj Sayfullayevich	
SANOAT KLASTERINING IQTISODIY SAMARADORLIGINI BAHOLASHNING USLUBIY JIHATLARI.....	135
Satvoldiyev Ulugbek Kamilovich	
RAQAMLI TRANSFORMATSIYA SHAROITIDA TIJORAT BANKLARI LIKVIDLIGINI BOSHQARISHNI TAKOMILLASHTIRISHNING INNOVATSION YONDASHUVLARI	140
Yangiboev Rustam Berdiyrovich	
MINTAQA IQTISODIY O'SISH DRAYVERLARINI RIVOJLANTIRISHDA MOLIYAVIY XAVFLARNI BOSHQARISH MEKANIZMLARI.....	145
Turopova Nigora Xolmurod qizi	
ЭКОЛОГИЯ ТУРИСТА КАК МЕТОД СОЗДАНИЯ КОМФОРТНОЙ И УСТОЙЧИВОЙ СРЕДЫ ДЛЯ ПУТЕШЕСТВЕННИКОВ.....	149
Наурызбаев Алиакбар Рустамович	
BINO VA INSHOOTLARNI BARPO ETISHDA PREFABRIKATSIYALASHGAN HAMDA MODULLI QURILISH TIZIMLARINI AQLLI BOSHQARUV ASOSIDA TAKOMILLASHTIRISH	152
Solijonov Javoxirmirzo Obidjon o'g'li	
RAQAMLI TRANSFORMATSIYA SHAROITIDA AKSIYADORLIK TIJORAT BANKLARIDA KORPORATIV BOSHQARUVNI XALQARO STANDARTLAR ASOSIDA TAKOMILLASHTIRISH	163
Saidaxmedova Aida Mirzayevna	
O'ZBEKISTONDA KO'CHAT YETISHTIRISHNING HOZIRGI HOLATI VA RIVOJLANISH TENDENSIYALARI.....	169
Abdufarmonov Farrux Faxriddinovich	
O'ZBEKISTONDA EKSPORTGA YO'NALTIRILGAN QISHLOQ XO'JALIGI MAHSULOTLARI SIFATI VA XALQARO STANDARTLARGA MUVOFIQLIGI TAHLILI	174
Safarova Muxabbat Radjabovna	
TIJORAT BANKLARI DEPOZIT SIYOSATI VA DEPOZIT BAZASI DINAMIKASINING BANK LIKVIDLIGIGA TA'SIRI	178
Sulaymanov Samandarboy Adhambek o'g'li	
RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA ISLOMIY MOLIYANING BANK TIZIMIGA INTEGRATSIYASI: MUAMMOLAR, IMKONIYATLAR VA TRANSFORMATSIYA YO'NALISHLARI	186
Adilov Zuxriddin Marip o'g'li	
SAMARQAND VILOYATI SANOATINING HUDUDIY TARKIBINI TAKOMILLASHTIRISHNING AYRIM MASALALARI.....	190
Uralov Eliboy Omonovich	

DIVERSIFIKATSIYALASHUV ASOSIDA QURILISH TARMOG' I RIVOJLANISHINI KO'P OMILLI BOG'LANISHLAR ASOSIDA MODELLASHTIRISH.....	194
<i>Yembergenova Aynur Aydosbaevna</i>	
ЩЕБЕНОЧНО-МАСТИЧНЫЙ АСФАЛЬТОБЕТОН В КИТАЕ: СОСТАВ, СВОЙСТВА, ИННОВАЦИИ И ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ.....	201
<i>Карабаев Абдужаббор Мелиевич, Занг Хайфей</i>	
TADBIRKORLIK FAOLIYATIDA SUBYEKTIV RISKNI SHAKLLANTIRUVCHI KOGNITIV OMILLAR VA ULARNI BOSHQARISH MEKANIZMLARI	205
<i>Abduxamid Abdumalikovich Bektemirov</i>	
HOMILADOR AYOLLAR UCHUN MAXSUS KIYIMLARNI LOYIHALASHDA ISTE'MOLCHILAR TALABLARINI O'RGANISH	211
<i>D.Sattarova, U.Vakhidova, D.Madiyarovna</i>	
O'ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA AHOLI DAROMADLARIGA TA'SIR ETUVCHI STATISTIK INDIKATORLAR TIZIMINING METODOLOGIK ASOSLARI VA ULARNING TAHLILYI IMKONIYATLARI	217
<i>Atayev Jaxongir Erkinovich</i>	
KICHIK BIZNES INVESTITSION KREDITLARINI TIJORAT BANKLARI TOMONIDAN MOLIYALASHTIRISH.....	221
<i>M.O.Yuldoshova</i>	
HUDUDNING "YASHIL IQTISODIYOT" ASOSIDA RIVOJLANISHINI TADQIQ ETISH: KO'RSATKICHLAR TIZIMI VA BAHOLASH USULLARI	226
<i>Shomirzayev Abdug'affor Abdujabbor o'g'li</i>	
O'ZBEKISTONDA SUV XO'JALIGI TIZIMIDAGI QAYTA TIKLANUVCHI HAVZALAR	231
<i>To'rayev Rasul Nortojiyevich, Seytov Aybek Jumabayevich, Uteuliyev Niyatbay Uteuliyevich, Haydarova Roziya Davronovna</i>	
KORXONALAR IQTISODIY BARQARORLIGINING NAZARIY MODELLARI VA SINERGETIK YONDASHUV ASOSIDA BAHOLASH MEKANIZMLARI	236
<i>Iminova Nargizaxon Akramovna</i>	
TIJORAT BANKLARINING INVESTITSIYA SIYOSATI VA QIMMATLI QOG'OZLAR PORTFELINI BOSHQARISH STRATEGIYALARI	241
<i>Abduvaliyev Sanjar Abdurahmonovich</i>	
PAHTA VA MEVA-SABZAVOT YETISHTIRUVCHI FERMERLARDA TAVAKKALCHILIK XULQ-ATVORINING QIYOSIY TAHLILI: ISTIQBOL NAZARIYASI ASOSIDA.....	249
<i>Tadjiyev Abdusame Abduhamidovich</i>	
ФОРМИРОВАНИЕ МАРКЕТИНГОВОЙ СТРАТЕГИИ ОБРАЗОВАТЕЛЬНОЙ ОРГАНИЗАЦИИ В СОВРЕМЕННЫХ УСЛОВИЯХ.....	253
<i>Алиев Абдулазиз Исмаилович, Кахрамонова Азиза Шухрат кизи</i>	
QQS TIZIMI SAMARADORLIGINI XALQARO INDIKATORLAR ASOSIDA BAHOLASH	259
<i>Eshkarayev Bobir Chariyevich</i>	
QISHLOQ XO'JALIGIDA OZIQ-OVQAT XAVFSIZLIGINI TA'MINLASHNING INNOVATSION USULLARI	265
<i>Tadjimirzayev Anvar Abduvoxidovich, Batirova Raxima Abdujabborovna</i>	
O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI TIJORAT BANKLARIDA KREDIT RISKINI BOSHQARISH MEKANIZMINING AMALIY TAHLILLARI.....	273
<i>Hamroyev Sherzod Axtamovich</i>	
ПРОГНОЗИРОВАНИЕ ПОТРЕБИТЕЛЬСКОГО СПРОСА С ИСПОЛЬЗОВАНИЕМ МЕТОДОВ МАШИННОГО ОБУЧЕНИЯ В РОЗНИЧНОЙ ТОРГОВЛЕ УЗБЕКИСТАНА.....	280
<i>Тен Марина Владимировна</i>	
O'ZBEKISTON SANOATIDA MAHALLIYLASHTIRISH DASTURLARINING IMPORT O'RNINI BOSISHDAGI SAMARADORLIGI TAHLILI	287
<i>Sobitova Ra'no Solidjonovna</i>	

NEFT-GAZ LOYIHALARIDA DAVLAT VA INVESTOR MANFAATLARINI MUVOFIQLASHTIRISHNING FISKAL-BOJXONA MEXANIZMLARI.....	290
Mansurov Obid Zaynidinovich	
QURILISH KORXONALARI FAOLIYAT SAMARADORLIGINI BAHOLASH INSTRUMENTLARI	296
Yahyoyev To'liqin Ismatulla o'g'li	
QASHQADARYO VILOYATIDA TURIZMNI RIVOJLANTIRISHDA TRANSPORT INFRATUZILMASINING TA'SIRI.....	300
Jahongir Ruziboyevich Qosimov, Narzullayeva Charos	
O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI TIJORAT BANKLARIDA KREDIT PORTFELINING SEKTORLAR KESIMIDAGI RISKLARI VA ULARNI TAKOMILLASHTIRISH YO'LLARI.....	306
Norova Nozima Nabiyeвна	
AVTOMOBIL SANOATI KORXONALARIDA BREND STRATEGIYASINI BOSHQARISHNING ZAMONAVIY MODELLARI.....	312
Boboyev L Kadruxja Djuraxodjayeвich	
HUDUD EKSPORT SALOHİYATINI STATISTIK TADQIQ ETISHDA RCA INDEKSIDAN FOYDALANISH.....	318
Xurramov Ramazon Allayor o'g'li	
СОВРЕМЕННЫЕ КОНЦЕПЦИИ И ТЕНДЕНЦИИ РАЗВИТИЯ УПРАВЛЕНИЯ СТРАТЕГИЕЙ БРЕНДОВ В АВТОМОБИЛЬНОЙ ПРОМЫШЛЕННОСТИ	325
Бобоев Л Кадрухжа Джураходжаевич	
HUDUDLARDA UY-JOY QURILISHI JARAYONINI TASHKIL ETISHNING QONUNIYATLARI VA TAMOYILLARI.....	331
Usmanov Mirumar Abdulla o'g'li	
OYNALI FASAD TIZIMLARINI MONTAJ QILISHNING ZAMONAVIY TEXNOLOGIYALARI	339
Inamov Boxodir Nizamovich, Ozodxo'jayev G'aybulla Sherzodxo'ja o'g'li	
KLASSIK SHIFRLASH ALGORITMLARINING XUSUSIYATLARINI NEYRON TARMOQ ORQALI O'RGANISH.....	344
Davlatov Mirzo-Ulug'bek Bobir o'g'li, Allanov Orif Menglimuratovich, Turdibekov Baxtiyor Baxodir o'gli	
АЛГОРИТМ АДАПТАЦИИ ПАРАМЕТРОВ СИСТЕМ ИДЕНТИФИКАЦИИ ДИНАМИЧЕСКИХ ОБЪЕКТОВ.....	350
Сидиков Исамиддин Хакимович, Алимова Гулчехра Рахимжоновна, Ибрагимов Беговот Шералиевич	
ELEKTRON HUKUMATNING BARQAROR RIVOJLANISHI: QOZOG'ISTON VA O'ZBEKISTON TAJRIBASINING QIYOSIY TAHLILI.....	355
Umarova Durdona Abdumannabovna	
UY-JOY FONDI BOSHQARUVINING TASHKILY-IQTISODIY MEXANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH.....	360
Aminova Naima Umar qizi	
RAQAMLI IQTISODIYOT RIVOJI VA UNI TARTIBGA SOLISHDA MUVOZANATLI REGULYATIV SIYOSAT YURITISH.....	365
Davlatov Ulug'bek Baxodirovich	

RAQAMLI IQTISODIYOT RIVOJI VA UNI TARTIBGA SOLISHDA MUVOZANATLI REGULYATIV SIYOSAT YURITISH

Davlatov Ulug'bek Baxodirovich

Raqobatni rivojlantirish va iste'molchilar huquqlarini himoya qilish qo'mitasi
Mustaqil tadqiqotchisi

Annotatsiya. Raqamli iqtisodiyotning jadal rivojlanishi, raqamli platformalar orqali tovar va xizmatlar ayirboshlanishi kengayib, iste'molchilarning iqtisodiy faolligi oshmoqda. Biroq, raqamli bozorlarda algoritmik qarorlar, platformalarning bozor qudrati va transchegaraviy faoliyati bozor ishtirokchilari va iste'molchilar huquqlarini himoya qilishda yangi xavf-xatarlarni yuzaga keltirmoqda. SHu bois, raqamli bozorlarda bozor ishtirokchilari va iste'molchilar huquqlarini himoya qilishni davlat tomonidan samarali tartibga solish masalasi alohida ahamiyat kasb etmoqda.

Kalit so'zlar: raqamli bozorlar, raqamli platformalar, sun'iy intellekt, bozor ishtirokchilari, iste'molchilar huquqlari, iste'molchilar huquqlarini himoya qilish, davlat tomonidan tartibga solish, raqobat, raqobat qonunchiligi.

Abstract : The rapid development of the digital economy is accompanied by the expansion of the exchange of goods and services through digital platforms, as well as an increase in consumers' economic activity. However, in digital markets, algorithmic decision-making, the market power of platforms, and their cross-border activities create new risks in protecting the rights of market participants and consumers. In this context, the issue of effective state regulation of the protection of the rights of market participants and consumers in digital markets becomes particularly important.

Keywords: digital markets, digital platforms, artificial intelligence, market participants, consumer rights, consumer protection, state regulation, competition, competition law.

АННОТАЦИЯ. Стремительное развитие цифровой экономики сопровождается расширением обмена товарами и услугами через цифровые платформы, а также ростом экономической активности потребителей. Однако в цифровых рынках алгоритмические решения, рыночная власть платформ и их трансграничная деятельность создают новые риски в сфере защиты прав участников рынка и потребителей. В связи с этим особое значение приобретает вопрос эффективного государственного регулирования защиты прав участников рынка и потребителей на цифровых рынках.

Ключевые слова: цифровые рынки, цифровые платформы, искусственный интеллект, участники рынка, права потребителей, защита прав потребителей, государственное регулирование, конкуренция, антимонопольное законодательство.

KIRISH

Raqamli iqtisodiyot va sun'iy intellekt texnologiyalarining jadal rivojlanishi global iqtisodiy o'sishning muhim drayveriga aylanib, O'zbekistonda ham ushbu sohani qo'llab-quvvatlash va tartibga solish masalalarini dolzarb qilib qo'yimoqda. O'zbekiston Respublikasida so'nggi yillarda raqamli iqtisodiyot va sun'iy intellektni rivojlantirish bo'yicha izchil islohotlar amalga oshirilmoqda. "Raqamli O'zbekiston – 2030" strategiyasi doirasida davlat xizmatlarini to'liq raqamlashtirish, elektron hukumat tizimini kengaytirish, axborot tizimlari hamda ma'lumotlar bazalarini integratsiya qilish ishlari jadal sur'atlarda olib borilmoqda[1].

Joriy yilning 25-mart sanasida O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Shavkat Mirziyoyev huzurida o'tkazilgan moliya va raqamli texnologiyalar sohasidagi yangi tashabbuslar taqdimotida davlatimiz rahbari xalqaro raqamli texnologiyalar markazini tashkil etish masalasiga to'xtalib: "Sun'iy intellekt texnologiyalari, raqamli transformatsiya, tadqiqot va ishlanmalar, sertifikatlashtirish, startaplar hamda ma'lumotlar markazlari ushbu markaz faoliyatining asosiy yo'nalishlari etib belgilanishini, 2030-yilgacha mazkur markaz orqali 1 mingtagacha kompaniyani jalb qilish, 300 mingdan ziyod ish o'rni yaratish va 5 milliard dollarlik eksport salohiyatiga chiqish maqsadi belgilangani", ta'kidladi[2].

Shu nuqtayi nazardan, mazkur tadqiqotning obyekti — raqamli iqtisodiyot tizimi va raqamli platformalar faoliyati, predmeti — ularni tartibga solishda qo'llaniladigan regulyativ mexanizmlar hisoblanadi. Tadqiqotning maqsadi esa raqamli iqtisodiyotni barqaror rivojlantirish uchun muvozanatli regulyativ siyosatni shakllantirishning amaliy jihatlarini asoslashdan iborat bo'lib, vazifalari sifatida xalqaro tajribani tahlil qilish, milliy amaliyotni baholash, sohadagi muammolarni aniqlash hamda samarali tartibga solish bo'yicha taklif va tavsiyalar ishlab chiqishdan iborat.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Jan Tirole nazariyasiga ko'ra, raqobat siyosatini yuritishda platformalarning bozor ulushi emas, balki ularning ekotizimdagi ta'siri, ma'lumotlarga egalik qilishi va algoritmlar orqali bozorni boshqarishi asosiy mezon sifatida baholanishi lozim. Uning fikricha, raqamli bozorlarda an'anaviy raqobat siyosatini qo'llash yetarli emas. Bu jarayonda tarmoq ta'siri, ma'lumotlar asimmetriyasi va platformalarning ikki tomonlama xususiyatlarini hisobga olish muhim ahamiyatga ega [3]. Schumpeter (Joseph Schumpeter)ning fikricha, raqobatning asosiy manbai — innovatsiyalar, ya'ni yangi texnologiyalar, biznes modellar va mahsulotlardir. Bugungi kunda raqamli iqtisodiyotda raqamli platformalarning tez rivojlanishi va yangi xizmat turlarining paydo bo'lishi aynan Schumpeter nazariyasini amaliy jihatdan tasdiqlaydi [4].

Porterning raqobat nazariyasi asosan "millatlar raqobatbardoshligi" va "Porterning besh kuch modeli" (Porter's Five Forces)ga tayanadi. Uning nazariyasiga ko'ra, bozordagi raqobat darajasi faqat kompaniyalar soniga emas, balki tarmoqqa kirish to'siqlari, mahsulotlar o'rnini bosuvchilar, ta'minlovchilar va iste'molchilarning muzokara kuchiga ham bog'liq [5]. Raqamli bozorlarda ushbu model ayniqsa dolzarb, chunki agregatorlar va marketpleyslar iste'molchi va ta'minlovchilarning munosabatini qayta shakllantirmoqda.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Mazkur maqolada raqamli bozorlarda raqobat siyosatining zamonaviy muammolari va ularni hal etishning samarali yo'llarini aniqlash hamda tahlil qilish jarayonida xorijiy olimlar tomonidan olib borilgan ilmiy tadqiqotlar, nazariy xulosalar va amaliy tajribalardan foydalanildi. Shu bilan birga, muallif tomonidan raqamli iqtisodiyot sharoitida raqobat siyosati mexanizmlarini takomillashtirish bo'yicha mustaqil ilmiy qarashlar ishlab chiqildi. Tadqiqotda mantiqiy tahlil, tizimli yondashuv va analitik taqqoslash kabi ilmiy usullar qo'llanilib, raqamli bozorlardagi ustun mavqe, ma'lumotlardan foydalanish va bozorga kirish to'siqlarini baholashning ilmiy asoslangan yo'nalishlari aniqlandi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Mamlakatimizda raqamli iqtisodiyot va sun'iy intellekt yo'nalishlarida global tendensiyalarga mos ravishda yangi texnologiyalarni joriy etish, iqtisodiy samaradorlikni oshirishga qaratilgan ustuvor davlat siyosati olib borilmoqda. Shu bilan birga, raqamli texnologiyalarning iqtisodiy o'sishga ta'sirini aniq baholash va raqamlashtirish jarayonlarini qo'llab-quvvatlovchi samarali mexanizmlarni joriy etish bugungi kunning dolzarb vazifalaridan biri hisoblanadi.

Dunyo bo'ylab hukumatlar raqamli gigantlarni nazorat qilish va adolatli raqobatni tiklash uchun tartibga solish choralari ko'rmoqda. 2022-yilda Yevropa Ittifoqi katta kompaniyalarning bozordagi ustunligidan foydalanishining oldini olishga qaratilgan Raqamli bozorlar to'g'risidagi qonunni qabul qilganidan beri yana 19 ta davlat raqamli raqobat to'g'risida qonunlar qabul qilish bo'yicha choralari ko'rdi. Masalan, Avstraliya 2024-yil oxirida yangi keng ko'lamli rejimni taklif qildi.

Yaponiya ham mobil ekotizimlarda shaffoflikni oshirish va dominantlikni kamaytirishga qaratilgan maqsadli qonunlarni joriy qildi. Shuningdek, Janubiy Afrika raqobat to'g'risidagi qonuniga o'zgartirishlar kiritdi, bu raqamli sektorlarda, jumladan, elektron tijorat, turistik platformalar va oziq-ovqat yetkazib berishda inklyuzivlikni rag'batlantirish va konsentratsiyaga qarshi kurashishga xizmat qiladi. 2020-yildan beri dunyo bo'ylab hukumatlar raqamli bozorlarda raqobatni tiklash uchun ko'rgan choralari soni 14 tadan 2024-yilda 153 tagacha ortdi [6].

Raqamli platformalar iqtisodiyotini rivojlantirish turli segmentlarning xususiyatlarini inobatga oluvchi va faoliyat uchun shaffof qoidalarni ta'minlaydigan muvozanatli tartibga solishni talab qiladi. Bunday tartibga solish mexanizmi mamlakatimizdagi platformalarning raqobatbardoshligini saqlab qolish va mamlakatning global raqamli bozordagi o'rinlarini mustahkamlash imkonini berishi lozim.

BMT Savdo va rivojlanish tashkilotining ta'kidlashicha, raqobatni cheklovchi qonunlarni samarali, shaffof va muvofiqlashtirilgan holda qo'llash raqamli ekotizimlarni inklyuziv, raqobatbardosh va rivojlanishga yo'naltirilganligini ta'minlashning asosiy kaliti hisoblanadi.

Raqamli iqtisodiyot global miqyosda tez sur'atlarda o'sib bormoqda. DET hisoboti ma'lumotlariga ko'ra, 2025-yilda dunyo raqamli bozori taxminan 24 trillion dollarga baholanmoqda — bu jahon YAIMining qariyb 21

foizini tashkil etadi va u yillik 8,5 foiz sur'atda o'smoqda, bu esa jahon iqtisodiyoti o'sishidan 3 baravar tezdir. Sun'iy intellekt va raqamli texnologiyalar allaqachon elektr energiyasi yoki internet singari odatiy qo'llaniladigan texnologiyalarga aylanib ulgurgan bo'lib, ular YAIM o'sishini har yili 0,5–1,5 foiz punktga tezlashtirish imkoniyatiga ega [7]. Ekspertlar baholariga ko'ra, raqamli platformalarning Rossiya Federatsiyasi YAIMidagi ulushi allaqachon 5 foizga yetgan, ushbu segmentning umumiy aylanmasi esa 2023-yilda 6,4 trillion rubldan oshgan. Elektron tijorat eng tez rivojlanayotgan sohalardan biri sifatida 2024-yilda 41 foiz o'sishni ko'rsatdi, raqamli xizmatlar bozori esa prognozlarga ko'ra 30 foizgacha kengaygan [8]. Mazkur yo'nalishda ilg'or xorijiy tajribani o'rganish, xorijiy ekspert va konsultantlar bilan hamkorlikda ilmiy-tadqiqot ishlarini olib borishga alohida e'tibor qaratilmoqda. Xususan, Xitoy axborot-kommunikatsiya texnologiyalari akademiyasi (CAICT) va davlatimizning mas'ul idoralari bilan hamkorlikda olib borilgan tadqiqotlar natijasida "O'zbekiston Respublikasi raqamli iqtisodiyotini 2030-yilgacha rivojlantirish rejasi" hisoboti ishlab chiqildi. Hisobotda O'zbekiston raqamli iqtisodiyotining rivojlanish jarayonlari raqamli infratuzilma, sohalarni raqamlashtirish, raqamli boshqaruv va raqamli iste'dodlar kabi beshta asosiy yo'nalish kesimida chuqur tahlil qilingan. Mazkur tahlillarga ko'ra, O'zbekiston Respublikasining raqamli iqtisodiyoti 2021–2023-yillar davomida yillik o'rtacha 26,5 foizga o'sgan bo'lib, raqamli iqtisodiyotning mamlakat yalpi ichki mahsulotidagi ulushi deyarli 9 foizni tashkil etgan [9].

Shuningdek, raqamlashtirish, aloqa va axborotlashtirish xizmatlari O'zbekiston iqtisodiyotida tobora muhim o'rin egallab bormoqda, ular nafaqat biznesni, balki millionlab insonlarning kundalik hayotini ham o'zgartirmoqda. Ularning ta'siri chakana savdo va moliyaviy xizmatlardan tortib transport, ta'lim va sog'liqni saqlash kabi turli sohalarni qamrab olmoqda. So'nggi yillarda platforma iqtisodiyotining o'sishi sezilarli darajada tezlashdi, bunga global integratsiya, texnologik innovatsiyalar, iste'molchilar xulq-atvoridagi o'zgarishlar hamda biznesning raqamlashtirilishi sabab bo'lmoqda.

O'zbekiston Respublikasi Milliy statistika qo'mitasi ma'lumotlariga ko'ra, 2025-yilning yanvar–dekabr oylarida (norasmiy va yashirin iqtisodiyotni baholash bo'yicha o'tkazilgan statistik kuzatuvlar natijalari hisobga olingan holda) aloqa va axborotlashtirish xizmatlari hajmi 79,5 trln so'mni tashkil etdi. Bu ko'rsatkich 2024-yil bilan solishtirilganda 39,8 foizga oshdi. Ma'lumot uchun: 2024-yilda xizmatlar hajmi 56,9 trln so'mni tashkil etdi. Bu ko'rsatkich 2020-yil bilan solishtirilganda 2025-yilda 5 baravarga o'sgan (1-jadval).

1-jadval. Axborot va aloqa sohasidagi xizmatlar hajmi¹

Hududlar nomi	Yillar kesimida (trln. so'm)						O'sish, foizda	
	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2024 yilga nisbatan	2020 yilga nisbatan
Qoraqalpog'iston Respublikasi	0,4	0,5	0,6	0,8	1,0	1,4	143,5	323,8
Andijon viloyati	0,6	0,7	0,9	1,1	1,4	1,8	127,5	286,1
Buxoro viloyati	0,5	0,5	0,7	0,8	1,0	1,3	132,6	288,4
Jizzax viloyati	0,3	0,4	0,4	0,5	0,7	1,1	158,3	410,7
Qashqadaryo viloyati	0,6	0,7	0,9	1,1	1,4	1,8	132,1	313,7
Navoiy viloyati	0,3	0,3	0,4	0,5	0,7	1,0	142,8	342,2
Namangan viloyati	0,5	0,6	0,8	1,0	1,2	1,6	134,6	293,2
Samarqand viloyati	0,8	0,9	1,2	1,5	2,0	2,8	138,1	349,4
Surxondaryo viloyati	0,4	0,5	0,7	0,9	1,1	1,4	132,4	325,6
Sirdaryo viloyati	0,2	0,2	0,3	0,4	0,5	0,6	132,4	298,3
Toshkent viloyati	0,6	0,8	1,0	1,3	1,8	2,6	141,3	443,2
Farg'ona viloyati	0,9	1,1	1,4	1,7	2,1	2,8	134,8	308,0
Xorazm viloyati	0,4	0,4	0,6	0,7	1,1	1,5	139,2	423,6
Toshkent shahri	9,4	12,6	18,0	27,4	41,0	57,8	141,0	615,7
O'zbekiston Respublikasi	15,9	20,4	27,9	39,7	56,9	79,5	139,8	501,1

Yuqoridagi jadval tahlili shuni ko'rsatadiki, aloqa va axborotlashtirish xizmatlarining eng yuqori ko'rsatkichi Toshkent shahriga to'g'ri kelib, 57,8 trln so'mni tashkil etib, 2024-yil bilan solishtirganda 16,8 trln so'mga (41 %) oshdi. Shuningdek, nisbatan yuqori hajm Farg'ona va Samarqand (2,8 trln so'mdan) hamda Toshkent (2,6 trln so'm) viloyatlari hissasiga to'g'ri kelmoqda.

1 Ўзбекистон Республикаси Миллий статистика қўмитаси маълумотлари асосида муаллиф томонидан ишлаб чиқилган

Ushbu xizmatning rivojlanishi raqamli bozorlarning kengayishiga xizmat qiladi, iqtisodiyotning raqamlashtirilishini tezlashtiradi hamda biznes va iste'molchilar uchun yangi imkoniyatlar yaratadi. O'z navbatida, raqamlashtirish innovatsiyalarga sezilarli ta'sir ko'rsatadi, yangi texnologiyalarni ishlab chiqishga faol investitsiya kiritishni rag'batlantiradi. Sun'iy intellekt, logistikani avtomatlashtirish kompaniyalarga biznes jarayonlari samaradorligini oshirish va iste'molchilarga yanada qulay hamda manfaatli xizmatlar taklif etish imkonini beradi.

Raqamli ekotizimni rivojlantirishda platformalarning hamkorlari — taksi haydovchilari, kurerlar, buyurtmalarni topshirish punktlari operatorlari, sotuvchilar va bozorning boshqa ishtirokchilari — muhim rol o'ynaydi. Ularning platformalar bilan o'zaro hamkorligi yangi ish o'rinlarini yaratishga, tadbirkorlikni rivojlantirishga va millionlab insonlar uchun tovarlar hamda xizmatlardan foydalanish imkoniyatini kengaytirishga xizmat qiladi.

Yaqin kelajakda mamlakatimiz uchun asosiy texnologik trendlar qatorida quyidagilarni ajratib ko'rsatish mumkin:

Fintex va raqamli to'lovlarni rivojlantirish. Platformalar o'z to'lov xizmatlarini integratsiya qilib, foydalanuvchilar uchun qulay va xavfsiz moliyaviy yechimlarni yaratadi. Endi mijozga turli servislar orasida almashishi shart emas — barcha moliyaviy operatsiyalarni bir necha klikda, bir joyda amalga oshirish mumkin. Bu katta vaqtni tejaydi va to'lovlarni yanada qulay hamda shaffof qiladi. Biroq, moliyaviy xizmatlar sohasida o'z pozitsiyalarini mustahkamlay borgan sari, raqamli platformalar bozorda mustaqil ishtirokchilarga aylanib, to'lovlar, kreditlash, investitsiyalar va sug'urta kabi yo'nalishlarni o'zlashtirmoqda.

Sun'iy intellekt va katta ma'lumotlar. Alohida e'tiborga sazovor jihat — generativ sun'iy intellekt bo'lib, u kontent yaratish, mijozlarga xizmatni avtomatlashtirish va personallashtirilgan yechimlarni ishlab chiqish uchun yangi imkoniyatlarni ochadi. Biroq, uning rivojlanishi etika, algoritmlar shaffofligi va ma'lumotlar himoyasi kabi jiddiy muammolarni ham keltirib chiqaradi.

Avtomatlashtirish va robotlashtirish. Buyurtmalarni boshqarish, ombor logistikasi va mijozlarga xizmat ko'rsatishni avtomatlashtirilgan tizimlar orqali joriy etish operatsion xarajatlarni qisqartiradi va buyurtmalarni bajarishni tezlashtiradi. Robotlashtirilgan omborlar, avtonom kurer xizmatlari va intellektual yetkazib berish tizimlari yaqin kelajakda hayotning bir qismiga aylanishi mumkin. Robototexnika rivojlanishi muhandislardan va algoritmlar ishlab chiquvchilaridan tortib, avtomatlashtirilgan tizim operatorlari va ma'lumotlar tahlili bo'yicha mutaxassislargacha yangi kasblar talabini shakllantiradi. Shu tariqa, avtomatlashtirish nafaqat biznes jarayonlarini optimallashtiradi, balki mehnat bozorini ham transformatsiya qiladi, inson va texnologiya o'rtasida yangi o'zaro aloqalarni yaratadi.

Global iqtisodiy o'zgarishlar sharoitida raqamli platformalar barqaror rivojlanishning drayverlariga aylanmoqda, biznes yuritish uchun yanada qulay va moslashuvchan shart-sharoitlarni ta'minlab, mehnat bozori chegaralarini kengaytirmoqda hamda hududlar rivojlanishiga hissa qo'shmoqda. Biroq, afzalliklar bilan bir qatorda, ularning jadal rivojlanishi tartibga solish, soliqqa tortish va iste'molchilar huquqlarini himoya qilish masalalariga alohida e'tibor qaratishni talab qiladi.

Raqamli iqtisodiyot rivojlanishi bilan platformalar faoliyatini tartibga solish va ekotizimning barcha ishtirokchilari — iste'molchilar, biznes va davlatni himoya qilishga qaratilgan regulyativ choralarga bo'lgan ehtiyoj ortmoqda. Biroq, asosiy savol shundaki — tartibga solish zarurati va ortiqcha nazorat xavfi o'rtasida qanday qilib muvozanatga erishish mumkin?

O'zbekistonda raqamli platformalar uchun huquqiy bazani yaratish bo'yicha bir qator ishlar amalga oshirilmoqda. O'zbekiston Respublikasining 03.07.2023 yildagi "Raqobat to'g'risida"gi O'RBQ-850-son² Qonuniga "raqamli platforma" tushunchasining kiritilishi [11] va O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2024-yil 1-maydagi "Tovar va moliya bozorlarida monopoliyaga qarshi tartibga solishga doir normativ-huquqiy hujjatlarni tasdiqlash to'g'risida"gi 256-son³ qarorining 2-ilovasi bilan Raqamli platforma operatorining ustun mavqeini va ustun muzokara kuchini e'tirof etish hamda raqobatning cheklanishiga olib keladigan harakatlarni aniqlash tartibi to'g'risidagi Nizom tasdiqlanishi bu yo'nalishdagi muhim qadamlar hisoblanadi [12]. Raqobatni rivojlantirish va iste'molchilar huquqlarini himoya qilish qo'mitasi tomonidan mazkur Nizomga asosan 8 ta xo'jalik yurituvchi subyekt 5 ta shakldagi raqamli platformalar bo'yicha ustun mavqega ega deb e'tirof etildi.

Mazkur yo'nalishda katta ishlar amalga oshirilgan bo'lsa-da, bir qator bahsli, xususan, turli xil platformalarni tartibga solishda differensial yondashuv zarurligi bilan bog'liq masalalar mavjud. Masalaning murakkabligi shundaki, universal yondashuvni hamisha ham qo'llab bo'lmaydi. Masalan, marketpleyslar, moliyaviy xizmatlar, ta'lim platformalari va yetkazib berish xizmatlari turli biznes modellari asosida faoliyat yuritadi va alohida normalarni talab qiladi. Barcha platformalarga yagona qoidalarni qo'llashga urinish esa sohaviy xususiyatlarni inobatga olmaydigan, moslashuvchan va samarali bo'lmagan normalarni yaratish xavfini keltirib chiqaradi. Natijada, bu biznesning rivojlanishini cheklashi, innovatsiyalar sur'atini sekinlashtirishi va bozorning moslashuvchanligini pasaytirishi mumkin.

2 <https://lex.uz/docs/-6518381>

3 <https://lex.uz/ru/docs/-6907023>

XULOSA VA TAKLIFLAR

Raqamli platformalarning kelajagi nafaqat tartibga solish choralaridan, balki texnologik jihatlardan ham kelib chiqadi. Innovatsion yechimlar platformalarga biznes jarayonlarini optimallashtirish, logistika samaradorligini oshirish, foydalanuvchilar bilan o'zaro munosabatni personallashtirish imkonini bersa-da, bir vaqtning o'zida yangi chaqiriqlar ham yaratadi.

O'zbekistonda raqamli platformalarning kelajagi texnologik, iqtisodiy va tartibga solish omillari kombinatsiyasiga hamda davlat tomonidan tartibga solish va biznes yuritish erkinligi o'rtasidagi muvozanatga bog'liq. Optimal yondashuv platforma biznesining barcha ishtirokchilari manfaatlarini inobatga olishi, iste'molchilar huquqlarini himoya qilishi, shuningdek, innovatsiyalar va barqaror rivojlanish uchun sharoit yaratishi zarur.

O'zbekistonda raqamli iqtisodiyotni rag'batlantirish, innovatsiyalar sur'atini oshirish va raqamlashtirishdan olinadigan nafning adolatli taqsimlanishini ta'minlash maqsadida raqamli platformalarni tartibga solishda qat'iy va samarali raqobat mexanizmlarini qo'llash hamda investitsiyaviy jozibadorlikni ta'minlash raqamli iqtisodiyotni rag'batlantirib, innovatsiyalar sur'atini oshiradi va raqamlashtirishdan olinadigan nafning adolatli taqsimlanishini ta'minlaydi. Raqamli platformalarni tartibga solishda sohaviy xususiyatlardan kelib chiqqan holda differensial yondashuvni joriy etish, ya'ni marketpleys, fintex, logistika va ta'lim platformalari uchun alohida normalar ishlab chiqish maqsadga muvofiq. Raqobat muhitini kuchaytirish maqsadida raqamli platformalarning bozordagi ustun mavqeini aniqlash va monitoring qilishning shaffof mexanizmlarini takomillashtirish zarur.

Raqamli iqtisodiyot uchun yuqori malakali kadrlar tayyorlashni kuchaytirish, ayniqsa sun'iy intellekt, ma'lumotlar tahlili va kiberxavfsizlik yo'nalishlarida ta'lim dasturlarini rivojlantirish lozim.

Davlat va xususiy sektor o'rtasidagi hamkorlikni kengaytirish orqali raqamli transformatsiya jarayonlarini jadallashtirish hamda raqamli platformalar faoliyatida iste'molchilar huquqlarini himoya qilish va ular uchun shaffoflikni ta'minlashga qaratilgan mexanizmlarni takomillashtirish maqsadga muvofiq.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2020-yil 5-oktyabrdagi "“Raqamli O'zbekiston — 2030” strategiyasini tasdiqlash va uni samarali amalga oshirish chora-tadbirlari to'g'risida”gi PF-6079-son Farmoni // URL: <https://lex.uz/docs/5030957>
2. Молия ва рақамли технологиялар соҳасидаги янги ташаббуслар тақдими. 2026 йил Тошкен. <https://president.uz/uz/lists/view/9048>
3. Tirole, J. Market Failures and Public Policy. Nobel Prize Lecture. 2014.
4. Schumpeter, J. A. Capitalism, Socialism and Democracy. Harper & Brothers. 1942.
5. Porter, M. E. The Competitive Advantage of Nations. Free Press. 1990.
6. БМТ савдо ва ривожланишни бошқаруви (ЮНКТАД), Digital Policy Alert маълумотлари. https://unctad.org/news/highly-concentrated-digital-markets-put-consumers-risk-heres-how-change-course?utm_source
7. Digital Economy Trends 2025. <https://dco.org/digital-economy-trends-2025-report/>
8. Цифровые платформы в экономике: масштаб и влияние. А. Шаронов - председатель Наб.совета Ассоциации цифровых платформ
9. Рақамли иқтисодиётнинг мамлакат ялпи ички маҳсулотидаги улуши ортмоқда. 2025 йил декабрь Тошкен. <https://www.xabar.uz/tehnologiya/raqamli-iqtisodiyotning-mamlakat-yalpi>
10. Ўзбекистон Республикаси Миллий статистика қўмитаси маълумотлари. <https://siat.stat.uz/reports-filed/4456/table-data>
11. O'zbekiston Respublikasining 03.07.2023 yildagi "Raqobat to'g'risida”gi O'RB-850-son Qonuni. <https://lex.uz/docs/6518381>
12. O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2024-yil 1-maydagi "Tovar va moliya bozorlarida monopoliyaga qarshi tartibga solishga doir normativ-huquqiy hujjatlarni tasdiqlash to'g'risida”gi 256-son qarori // URL: <https://lex.uz/ru/docs/6907023>

muhandislik **& iqtisodiyot**

ijtimoiy-iqtisodiy, innovatsion texnik,
fan va ta'limga oid ilmiy-amaliy jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Zokir Alibekov

Sahifalovchi va dizayner: Abdurahmon Qurbonov

2026. № 4

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Muhandislik va iqtisodiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelmasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Muhandislik va iqtisodiyot" jurnali 26.06.2023-yildan
O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi
Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan
№S-5669245 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: №095310.

**Manzilimiz: Toshkent shahri Yunusobod
tumani 15-mavze 19-uy**

+998 93 718 40 07

<https://muhandislik-iqtisodiyot.uz/index.php/journal>

t.me/yait_2100